

POLOŽAJ V RU- DARSKI STAVKI NEIZPREMENJEN

PODJETNIKI PRIHAJAJO Z
NOVO ZVIJAČNO IZJAVO.

Ampak izjava rudarjev drži.

Pittsburgh, Pa. — V železni-
skih krogih govore, da bo v
nekaj dneh odslavljenih okrog
tisoč železničarjev, ki o-
stanejo doma, dokler traja stav-
ka. Večje množine premoga bo-
le razvožene v nekaj dneh.

W. M. Inglis, zastopnik pre-
mogovniških podjetnikov je pri-
šel z novo zvičajno izjavo, ki ima
vse simpatije obrambe k pod-
jetnikom. On izjavlja, da bodo
podjetniki zahtevali tako izrav-
najo stavke, da bodo stavke v
premogovniški industriji, nekaj
nemogočega v bodočnosti.

Lewis, predsednik rudarske
organizacije U. M. W. A., pa me-
ni, da podjetniki le farbajo jav-
nost. On naglašja, da oni izkori-
stijo strah, ki ga ima ljudstvo
zaradi stavke, da lažje spravijo
v denar veliko množino premoga
slabe kakovosti po visokih cenah.

Pogajanja so pričela dne 9. ju-
lija t. l. v Atlantic Cityju. Pod-
jetniki so imeli dosti časa za
sklepanje nove pogodbe, ako bi
res mislili skleniti novo pogodbo
v pravem času. Oni so pa poga-
janja zavlačevali in nazadnje so
naveli tako sovražno stališče na-
pram zahtevam rudarjev, da ru-
darjem ni drugega ostalo, kot
pripraviti se za stavko in ob ča-
su, ko poteče pogodba, zastav-
iti.

Lewis dalje izjavlja v imenu
rudarjev, da je preteklost poka-
zala, koliko je verjeti podjetni-
kom. To ni prva rudarska stav-
ka. Pred to jih je bilo že sedem
od leta 1900. Dvakrat niso ru-
darji zastavkali, ko so se vršila
pogajanja. Rudarji imajo v tem
oziru dosti izkušenj.

Stavka mornarjev na Danskom

Revolta japonskih stavkokazov,
ki so nadomestili kitajske
mornarje.

Kopenhagen, 2. sept. — Mornar-
ski delavci, ki so uposleni na
parnikih Danske parobrodarske
unije, so včeraj zastavkali v
znak protesta, ker je bila odklo-
njena njihova zahteva za povi-
šek plače. Organizacija navad-
nih delavcev je takoj odredila
blokado vseh prizadetih prista-
nišč. Organizacije švedskih in
norveških mornarjev so obljubi-
le stavkarjem moralno in mate-
rijalno pomoč.

Tokio, 2. sept. — Japonski
stavkokazi, ki so pred nekaj te-
dni nadomestili stavkujoče ki-
tajske mornarje na danskem
parniku "Empress of Russia", so
revoltirali v luki Jokohame.
Lastnikom parnika so dali ulti-
mat, da morajo sprejeti njihove
zahteve, drugače se ne dotakne-
jo dela, a tudi ne zapuste parni-
ka. Uradniki parnika so apelirali
na japonsko oblast, toda ta pra-
vi, da ne more pomagati. Angli-
ški poslanik v Tokiju je pa izja-
vil, da se ne more vmešavati v
zadevo, ki ni v njegovem ob-
močju.

PROTIFAŠISTIČNA LIGA USTANOVLJENA.

Washington, D. C. — Ustano-
vila se je Protifašistična liga v
Washingtonu. Na shodu so go-
vorniki kritizirali v angleščini in
italijanščini prizadevanja Mus-
solinija za ustanovitev podruž-
nic svoje črnoarajnske organi-
zacije med italijanskimi podani-
ki v Združenih državah.

Progled dnevnih dogodkov

Amerika.

Položaj v rudarski stavki je
neizpremenjen.

Gledališki delavci mogoče sto-
pijo v splošno stavko.

Mussolini še ne dobi svoje žr-
tve v Ameriki.

Polet iz San Francisca na Ha-
vaj se ni obnesel.

Po svetu.

Maroški rebeli potopili špan-
ski transport in 100 mož.

Splošna stavka v pristaniščih
Velike Britanije; parniki poči-
vajo.

Stavka mornarjev na Dan-
skem.

Revolta japonskih stavkokazov
na kanadskem parniku.

Angleški torilji se zaman tru-
dijo.

Stroga diktatura v Španiji.

Mehiški kongres otvorjen.
Callesova poslanica.

Gledališki delavci mogoče zastavkajo

Organizacija zahteva, da film-
ske družbe umaknejo grožnjo
bojkota v Connecticutu.

New Haven, Conn. — (F. P.)

Splošna stavka gledaliških
delavcev in filmskih operatorjev
po vsej Ameriki je mogoča v do-
glednem času, ako filmske druž-
be izvrše svojo grožnjo, da bodo
bojkotirale državo Connecticut,
katera je naložila \$10 davka na
vsakih 10,000 čevljev filma, v
vseh kinogledališčih. Izvršitev
bojkota pomeni, da bo 500 članov
organizacije gledaliških de-
lavcev brez dela.

Voditelji organizacije gleda-
liških delavcev in filmskih opera-
torjev izjavljajo, da delavci ne
marajo trpeti brezposelnosti
vsled prepira med družbami in
zakonodajnimi organi v Connec-
ticutu. Organizacija je solidarna
s člani v Connecticutu, in če
lastniki ter distributorji filmov
zaprosijo gledališča v Connecticutu,
bo organizacija začela z akcijo
za simpatični štrajk po vseh dr-
žavah.

KAKO SE ZABAVA VIŠJA DRUŽBA.

New York, N. Y. — V zalivu
Manhasset se je zbralo okrog
2,000 jaht, ki so vredne petnajst
milijonov dolarjev, da se udele-
že tekme za zlato čašo. "Več ko
200 teh jaht bodo plavajoče pa-
lače, opremljene z vsemi udob-
nostmi modernega doma," piše
časnikarski poročevalec, ki je že
poznal, da moderni dom ni še
senca v primeri s palačo. Delavci,
ki delajo v tovarni Jesse J.
Vincenta in izdelujejo avte
Packardovega sistema, bodo ga-
rali, da jim bo znoj lil po životu.
Medtem bo pa njih gospodar sam
vodil Caleb Braggovo ladijo
"Baby Bootlegger".

DEPARTMENT NE POZNA VACIRCA.

Washington, D. C. (F. P.) —
Državni department izjavlja po
pregledanju aktov v svojih arhi-
vih, da ni imel nobene korespon-
denca glede aretacije Vincenco
Vacirca, bivšega socialističnega
poslanca v Italiji. Departmentu
ni nič znanega, da se Vacirca de-
portira kot justični ubežnik, ob-
sojen od fašistovskega sodišča,
ker je ščeval k stavki zaradi po-
litičnega umora, ki so ga izvrši-
li fašisti v Italiji.

50 Italijanov utočilo.

Rim, 2. sept. — Podmornica
"Viniero", ki je zadnji teden iz-
ginila med pomorskimi manevri
v bližini Sicilije, je nedvomno
na morskem dnu. Vsako upanje,
da se vrne, je izgubljeno. V pod-
mornici je bilo 50 mož.

MORNARSKA STAVKA V BRIT- SKIH LUKAH

Vsa Avstralija, Nova Zelandija,
Južna Afrika in Indija priza-
deta; deset pristanišč udarje-
nih v Angliji. Lastniki parni-
kov so v paniki.

London, 2. sept. — Splošna
stavka mornarskih delavcev, ki
se je začela v Avstraliji in raz-
širila na Novo Zelandijo, Južno
Afriko in Indijo, je končno uda-
rila tudi domača pristanišča na
Angleškem, in sicer s takim u-
činkom, da so parobrodne druž-
be do skrajnosti alarmirane. Av-
stralske družbe so začele groziti
s protiofenzivo.

Deset angleških pristanišč je
deloma že paraliziranih vsled
mornarske stavke in veliko šte-
vilno parnikov počiva ob pomolih.
Najbolj so prizadeta pristanišča
London, Southampton, Hull, A-
vonmouth, Swansea in Liverpool.
Devet velikih parnikov, ki nosijo
potnike čez morje, ne more od-
pluti ob določenem času. Čez
2000 Američanov čaka na par-
nik "Majestic" v Southamptonu
v negotovosti, če parnik odpluje
ali ne. White Star Line, lastnica
parnika, išče mornarje po vseh
angleških kothih, da bi mogla
spraviti parnik na morje. Za Cu-
nardov pasajirski parnik "Be-
rengaria" se tudi ne ve, če bo
mogel odpluti v soboto v New
York.

Iz Pariza poročajo, da je tam
na tisoče ameriških turistov in
drugih, ki so na obisku v Evropi,
kateri zdaj oblegajo pisarne
parobrodskih družb v navalu pro-
ti domu. Vsi francoski parniki
so že zasedeni do 1. oktobra.
Iz Južne Afrike poročajo, da
v Duudenu počiva dvanaest par-
nikov valed stavke mornarjev,
ki protestirajo proti znižanju
plače. Stavka v Avstraliji in No-
vi Zelandiji je popolna. V Ran-
goonu in Burmi so tudi zastav-
kali indijski mornarji.

Nemčija zahteva garan- cije napram Franciji

Zavezniški zvezenci na london-
ski konferenci so iznenadeni.

London, 2. sept. — Kljub taj-
nosti, v katero je zavita konfe-
renca zavezniških legalnih zve-
dencev o garancijem paktu
je prišlo na dan, da je nemški
delegat dr. Gaus včeraj zahte-
val, da mora Francija vsa bodo-
ča versalske pogodbe predložiti li-
gi narodov. Ako bo Nemčija
vztrajala pri tej zahtevi, se kon-
ferenca mogoče razbije in z var-
nostnim paktom ne bo še dolgo
nič.

POLKOVNIK MITCHELL JE RAZDRAŽIL SVOJE VIŠJE.

Spisal je knjigo o avijatikih.

Washington, D. C. — Uradni-
ki vojnega departmenta pregle-
dujejo novo knjigo o avijatikih,
ki jo je spisal znani polkovnik
William Mitchell, kritikar vlad-
nih avijatičnih smernic. Uradni-
ki se posebno zanimajo za neka-
tere slike, na katerih je glavna
oseba vojni tajnik Weeks.

Polkovnik Mitchell ni predlo-
žil svoje knjige v pregled, dasi-
ravno so nekoč njegovi višji
sklenili, da je treba njegove raz-
prave o avijatikih pregledati.

Francoški bančni uradniki nado- ljujejo štrajk.

Pariz, 2. sept. — Bančni urad-
niki, ki stavkajo za večjo plačo,
so danes s 4571 proti 1295 gla-
sovom odklonili ponudbe bančnih
ravnateljev. Stavka se bo nado-
ljevala.

Zasedanje mehiškega zveznega kongresa

Calles v poslanici napoveduje
boljše odnose z Združenimi
državami.

Mexico City, 2. sept. — Meh-
iški zvezni kongres je bil včeraj
otvorjen. Predsednik Calles je v
svoji poslanici kongresu poročal,
da so vsi spori med Mehiko in
Združenimi državami večinoma
že poravnani in med sosedoma
prihajajo boljše odnose. Dalje
je Calles dejal, da prvi korak k
restavriranju diplomatskih stik-
kov so storiли angleški trgovci,
ki so imeli največ izgube valed
preloma.

Glede domačih zadev je pred-
sednik govoril o konstruktivni
politiki vlade. Agrarno vpraša-
nje mora biti rešeno v najkraj-
šem času. Department za delo,
industrijo in trgovino mora izvrši-
ti dvojno nalogo: vzpodbujati
vse proizvodnje aile k poveča-
nju javnega bogastva in obenem
gledati, da bo bogatstvo pravič-
no razdeljeno med razne elemen-
te socialne organizacije. Vlada
bo ščitila delavstvo, ne da bi pri-
tem žrtvovala višjih človečan-
skih principov za materialno
rast in izboljšanje dežele. Vlada
gleda bolj na bodočnost kakor
na svoje sedanje pridobitve, ker
se zaveda, da blaginja ljudstva
se ne more graditi na nesrečah
ljudske mase.

Predsednik Calles je nadalje
rekel, da bo department indu-
strije izobraževal mehiško ljud-
stvo, da bo lahko dosegel ekon-
omsko neodvisnost in svobodo
dela in da bodo mase tako upo-
sleni, da postanejo osebno ne-
odvisni. Da vlada to doseže, je
organizirala šolski sistem in
proces prosvete.

Privatni podjetniki, ki hočejo
razvijati industrijo, ne bodo ovi-
rani. Zvezna vlada obdrži javno
lastništvo oljnih zemljišč, daja
pa bo ugodne koncesije privat-
nim družbam, ki izkoriščajo olj-
ne vrelce.

Mehika je včeraj otvorila svo-
jo državno emislijsko banko, ki
bo izdajala papirnati denar.

ODBORNIKI ORGANIZACIJE KROJAŠKIH DELAVCEV IZKLJUČENI.

New York, N. Y. (F. P.) —
Štirje člani eksekutivne organiza-
cije Dressmakers Union, lokalna
šte. 22, pripadajoča k organiza-
ciji International Ladies Gar-
ment Workers Union, ki niso pri-
šli pred razsodišče z 72. suspen-
diranimi odborniki lokalnih št.
2, 9 in 22, so bili obveščeni, da so
odstavljeni kot eksekutivni čla-
ni. Prepovedana jim je kandida-
tura za odbornike skozi tri leta.
Odstavljeni so C. S. Zimmer-
man, Rose Wortis, B. Miller in
Pauline Morgenstern. Vsi so bi-
li delavni v Skupnem odboru za
akejlo, ki nasprotuje upravi
mednarodnega predsednika Mor-
risa Sigmana.

URSULINKE ODKLONJENE KOT UČITELJICE V JAV- NIH ŠOLAH.

Owensboro, Ky. — Gotovi
krogi bi radi spravili nune kot
učiteljice v javne šole. In tako
je prišlo pred odbor okraja Da-
vies vprašanje, da se nastavijo
ursulinke kot učiteljice v javnih
šolah. Odbor je s tremi glasovi
proti dvema sklenil, da nune ne
bodo poudčevale v javnih šolah.
Deset ursulink je bilo priprav-
ljenih, da bi učile v javnih ljud-
skih šolah v Knottsville, St.
Lawrencu in St. Josephu. Iz te
moke zdaj ne bo kruha.

Bitka med fašisti in socialisti v Italiji.

Rim, 2. sept. — V Palmi so se
včeraj spopadli fašisti in sociali-
sti pri neki fašistični slavnosti.
Pokali so revolverji in ena ose-
ba je bila ubita, tri pa ranjene.
Več socialistov je bilo aretira-
nih.

V ŠPANJI JE UVEDENA STRO- GA DIKTATURA

Ljudstvo nima nobenih pravic.
— Kritiziranje vlade je pre-
povedano. — Parlament je po-
tlačen.

New York, N. Y. — Katalon-
ski prekmorski kulturni komitej
iz Madrida izjavlja v svojem
pismu, da sedanja španska vlada
aloni na odrekanju vseh pravic
španskemu ljudstvu. V mesecu
septembru je šest vpornih gené-
ralov osvojilo s silo vlado. Usta-
novili so vojaško diktaturo, ko
so potlačili vse v ustavi zajamče-
ne pravice, poteptali vse člove-
ške uravice in osebno svobodo.
Kritika je prepovedana. Zadržje
volitve so se vršile spomladi le-
ta 1923. Parlament je bil potla-
čen.

Španaka je katoliška dežela.
Menihi, nune, kaplani, fajmoštri,
kanoniki, škofje in nadškofje in
še celo mežnarji uživajo kot
stebri sedanje diktature posebne
pravice.

Diktatorja Primo di Rivera so
nedavno napadli Rifovci v Maro-
ku in izgubili je 21,000 mož ran-
jenih in mrtvih, pripoveduje
pismo.

Ni čudo, da je diktator zdaj
ukazal obstreljevati s morja ne-
utrjeno rifovsko mesto in meta-
ti nanj bombe iz zračnih višav,
da se maščuje nad starčki, žena-
mi in otroci, ker so mu odraščé-
ni možje prizadeli velike izgube.
Ta strahopeten napad je ukazal
diktator brzojaviti v svet kot ve-
liko vojaško strateško potazo.

Mussolini še ne dobi svoje žrtve

Tiralnica za aretacijo je bila po-
manjkljiva. — Napad na pro-
tifašističnega govornika mora
biti obnovljen, da bo kaj u-
speha.

New York, N. Y. — Ko je bil
izvršen od fašistične drhali v
New Yorku napad na socialistič-
ni shod v Newarku, na katerem
je govoril socialistični poslanec
Vacirca, je bila tudi zaprisežena
tiralnica proti socialističnemu
poslancu Vacircu, da se izžene iz
Združenih držav in izroči Mus-
soliniju. Določeno je bilo zanj tu
di poročstvo petdeset tisoč dolar-
jev. Ali tiralnica se je izkazala
pomanjkljiva in Vacirca je prost,
ako se newjersejske oblasti ne
odločijo pririditi zopet nanj na-
vala. Vacirca bo nadaljeval s
svojimi govori križem Združenih
držav in postavljaj fašizem v I-
taliji v pravo luč.

Pet in dyaset socialistov, ki
so se udeležili shoda in postavili
v bran proti fašistični drhali, so
pridržali za obravnavo na podla-
gi raznih obtožb.

STAVKA ČEVJARSKIH DELA VCEV.

Webster, Mass. — V tovarni
za čevlje A. J. Batesa je zastav-
kalo pet sto čevljarških delav-
cev, ker jim tovarnar znižal
mezdo za deset odstotkov. De-
lavcem od kosa je bila že drugič
v enem mesecu utrgana mezda.
Prvikrat jim je bila mezda zni-
žana za pet odstotkov. Sto delav-
cev, ki prejemajo dnevno mezdo,
ni zastavkalo.

IZLETNIŠKI PARNIK ZGO- REL NA JEZERU.

Westfield, N. Y. — Na izlet-
niškem parniku "Colonial" je
nastal ogenj, ki se je kmalu
spremenil v tako velik požar, da
ga je uničil. Trije so izgubili svo-
je življenje in sicer: pomožni
strojnik, kuhar in krmar. Drugo
moštvo se je rešilo. Parnik je bil
na potu iz Erieja, Pa., v Dun-
kirk.

Rifijanci potopili špan- sko transportno ladjo

Tisoč vojakov, večinoma tujih
prostovoljcev, našlo smrt v
morskih valovih ob afriški o-
balli. Cenzor je zatrl poročila o
španski ofenzivi.

Pariz, 2. sept. — Rifijanski
rebeli so včeraj potopili franco-
sko-špansko transportno ladjo
"España Quinto", ki je prevažala
čete na maroško obrežje. Par-
nik je plul proti obali in na njem
je bilo tisoč mož španske tujske
legije, ki so se imeli izkrcati v
Maroku. Ko je parnik došel v
zaliv Alhucemas, so s hribov nad
zalivom priletele tri rifljanske
granate in zaorale skozi ladjo
ravno tam, kjer so bili stroji. V
naslednjem hipu je eksplodiral
parni kotel in parnik se je takoj
potopil s vojaški vred. Legionar-
ji so bili tako obloženi z ročnimi
granatami in naboji, da niso
mogli plavati in valed tega jih
je le malo priplavalo k bregu.

Drugi transportni parniki so
izkrcali svoje čete na maroški
breg, kjer so se začele pomikati
navzgor na rifljanske hribe pod
kritjem neprestanega pomorake-
ga in zračnega bombardiranja.

Podrobnosti španske ofenzive
niso znane, ker španska vlada je
potlačila vsa poročila, boje se
javnega mnenja. Poročevalcem
iz inozemstva je prepovedano iti
na fronto. Cenzor v Melilli je te-
meljito nagobčil vse poročevalce
za toliko časa, dokler ne bodo
Španci imeli poročati kaj ugod-
nega.

Španija je poslala 12,000 mož
na svojo fronto ob morju, med-
tem pa Francozi nameravajo
prodrati iz Quezana proti She-
shuanu.

CESTNOŽELEZNIŠKI VOZ SKOČIL RAZ TIR.

Razjarjeno ljudstvo je odstrani-
lo tračnice.

Berwyn, Ill. — Od nedelje sem
je skočil že drugi cestnoželezni-
ški voz raz tir na Stanleyjevi a-
venui. Ljudstvu je bilo to pre-
več, kajti videlo je, da igra kom-
panija hazardno igro z zdra-
vjem in življenjem potnikov.
Kmalu so se pričeli zbirati lju-
dje in množica je narasla na ti-
soč glav. Nato je ljudstvo priče-
lo odstranjevati tračnice na
Stanleyjevi avenui.

Se preje je občinski svet skle-
nil, da se voz, ki je skočil raz
tir, ne sme postaviti zopet na tir.
Kompanija se ni ozirala na zak-
ljučke in poslala je delavce, da
voz postavijo na tračnice. Poli-
cija je aretirala predelavca.

Tiri te cestne železnice so v
strašnem stanju. In alsiho se go-
vorice, da kompanija ne mara
storiti ničesar, dokler se ji ne
garantira večletna koncesija.

ČLOVEK JE LAHKO PIJAN NA SVOJEM DOMU!

Beaumont, Tex. — Tukaj je
bil aretiran neki mož, ki se je
napil in oblezal v svojem stano-
vanju. Sodnik je pa aretiranca
oprostil rekoč: "Ako se hoče člo-
vek upijati v njegovi lastni hi-
ši, je to njegova pravica."

Nemčija bo delala umetne olje iz premoga.

Berlin, 2. sept. — Nemčija ne
bo več uvažala olja in bencina,
pač pa bo sama producirala vse
olje, kar ga potrebuje, iz premo-
ga s pomočjo novega procesa,
katerega je odkril profesor Ber-
gius. Tako izjavlja industrijalist
Gaertner, ki že gradi tovarno za
pretvarjanje premoga v gorljivo
olje. Tovarna bo zgrajena v Waj-
denburgu, Slezija, s pomočjo vi-
de. Na podlagi načrta bo tovarna
izdelala 20,000 ton olja letno.
Nemčija potrebuje letno 1,750,
000 ton olja in zvedenci pravijo,
da ta zaloga se lahko dobi iz pre-
bitka nemškega premoga.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi ne na vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveland \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZOPET VIDIMO NEPOTREBNE STRAHOVE.

Združenje Avstrijske republike z Nemčijo povzroča mnogim evropskim diplomatom hude skrbi. Ti diplomati se ravnaajo še vedno po starem reku: Deli in vladaj. Oni mislijo, ako je nemško ljudstvo podeljeno in pocepljeno v dve državi, bo toliko lažje to ljudstvo izkoriščati v interesu njih domačih kapitalistov.

Vojna se je bojevala za ohranitev demokracije. To so lahko slišali ameriški fantje vsak dan, ko so odhajali na fronto, to je pripovedovalo tudi Wilsonovih štirinajst točk. V teh štirinajstih točkah je bilo celo povedano, da bo vsako ljudstvo odločevalo o svoji lastni usodi.

Ljudstvo v Nemčiji in Avstriji želi združitev. To ljudstvo v Nemčiji in Avstriji govori en jezik. In če se odreka ljudstvu v Nemčiji in Avstriji, da se spolnijo njune želje, tedaj gotovo ljudstva ne odločajo o svoji usodi.

Niso pa samo kapitalistični interesi, ki podžigajo proti združenju Avstrije z Nemčijo. Tudi verski interesi igrajo precejšnjo vlogo. Ako se Avstrija združi z Nemčijo, ne bodo klerikalci več igrali tiste vloge kot jo igrajo zdaj v Avstriji. Ti klerikalci bodo v Nemčiji potisnjeni v tako pozicijo kot zdaj slovenski v Jugoslaviji. To pa klerikalcem ni všeč.

Klerikalci ne rujejo sicer javno proti združitvi Nemčije z Avstrijo, ampak podpihujejo francoske, italijanske, čehoslovaške in jugoslovanske političarje, da bodo Francija, Italija, Čehoslovakija in Jugoslavija v veliki nevarnosti, ako se združita Nemčija in Avstrija. V kakšni? Avstrija in Nemčija ne pridelata toliko, da prehranita svoje ljudstvo. Obe morata uvažati živila od zunaj za ljudsko prehranitev. V obeh deželah je industrija zelo razvita in poljedelske države imajo lahko k večjem od take združitve koristi, ako sklenejo pametno pogodbo z združenjo Nemčijo in Avstrijo. Industrijske dežele pa tudi zdaj ne uvažajo svojih produktov v Nemčijo in Avstrijo.

Ta strah pred združenjem Nemčije z Avstrijo nima drugega namena, kot obdržati mednarodno sovraštvo, da se narodi sovražijo med sabo še v bodočnosti, da ne pride kmalu do sprave in prijateljstva med narodi, ki edino lahko zacelita hitro rane, ki jih je povzročila zadnja vojna, ki so jo zakrivil imperijalistični interesi.

Narodi v Evropi bi se že zdavnej sprijaznili, ako bi ne bilo ljudi, ki so sami sebi podelili naslove državnikov. Ti takozvani državniki pocepljujejo ljudstva z namenom, da ljudstva ne pridejo do spoznanja, da je še veliko drugih važnih vprašanj na svetu, kakor kateri jezik govori človek. Ako bi ne bilo ščevanja naroda proti narodu, plemena proti plemenu, tedaj bi narodi zahtevali, da se rešijo gospodarska vprašanja, ki so važna za vse narode.

Francoski kapitalist ravnotako izkorišča francoskega delavca, kot nemški nemškega. Ampak dokler je moč francoskemu kapitalistu in njegovim podpornikom ščuvati francoskega delavca proti nemškemu, francoskega kmeta proti nemškemu, in dokler se dasta nemški delavec in kmet podžigati k sovraštvu proti francoskemu kmetu in delavcu od svojega gospodujočega razreda in njegovih podpornikov, toliko časa gre v klasje pšenica za francoski in nemški gospodujoči razred. Kadar to sovraštvo preneha, takrat bodo francoski in nemški delavci in kmetje hitro spoznali, da je pravzaprav njih nasprotnik francoski in nemški gospodujoči razred. Kadar pride to spoznanje, takrat bo uničena podlaga, na kateri slo ni narodno sovraštvo. Delovno ljudstvo v Franciji in Nemčiji se ne bo dalo hujskati v vojne namene, ampak posvetilo se bo reševanju narodnih in mednarodnih gospodarskih vprašanj v korist vsega človeštva.

Tega pa kapitalisti nočejo, državniki in diplomatje, ki so njih orodje, pa skrbje, da se želje kapitalistov uresniči. In zato hujskajo, da je v združenju Avstrije z Nemčijo velika nevarnost, ki prinese mogoče zopet kmalu vojno. V združenju Avstrije z Nemčijo ni vojne nevarnosti, ampak ta nevarnost tiči vprav v tem hujskanju proti združitvi, v hujskanju narodov proti narodom.

G. B. Shawovo mnenje o demokraciji

"Vse republike so pobelesni grobovi. Vsi smo komunisti, a mnogi ne vedo tega," pravi angleški dramatik in filozof.

London. — George Bernard Shaw, znani angleški dramatik in filozof, je zadnje dni v razgovoru z nekim slovečim ameriškim pisateljem razpravljaj o politiki in demokraciji. Rekel je med drugim tudi sledeče:

Demokracija, kakršno danes prakticiramo, je uničujoča budalost. Vse republike so pobelesni grobovi. Cesar najbolj potrebuje, je antropometrična metoda razvrstitve ljudi po njihovih političnih zmoglostih. Ako bi mogli iznajti tako metodo, tedaj bi lahko razdelili ljudi v razne skupine, ki bi predstavljale različna politična dela. Na primer v skupini A bi imeli osebe, ki so dobri diplomati in finančniki; v skupini B sposobne ljudi za zakonodajne posle v splošnem kongresu; skupina C bi imela osebe za državna zakonodajna dela, skupina D sposobne ljudi za občinske zadeve, skupina E za vaške svete itd. Na ta način bi volilci lahko izbrali sposobne ljudi za vsak posel. Poslanec v kongres bi volili iz skupine B, domače zakonodajalce iz skupine C, občinske odbornike iz skupine D, kabinet pa iz skupine A.

Ljudstvo bi pozdravilo tak kažipot k sposobnosti, kajti danes ne ve koga voli; misli, da voli poštenjaka, pa izvoli humbugarja. Po današnjih sistemih so najboljše ljudje izključeni iz vsake vlade. Gornji načrt bi bil dober, toda težko je najti metodo izbiranja. Izpiti ne pomenijo nič. Izpit pokaže le, kaj kdo zna, ne pa česa je kdo zmožen. Vsak humbugar lahko brblja na pamet tekste učnih knjig.

Vprašali ste me, če sem anarhist. To je neumno vprašanje. Jaz sem komunist. Anarhizem uči brezvladje in odsotnost vsakega zakona, komunizem pa pomeni zelo skrbno legalno zgradbo. Anarhist misli, če si lahko zažge tobak v pipi brez zakona, da se tudi ulične svetilke lahko prižgejo brez postave. Ameriške ulice razsvetljuje komunizem. Javne in proste bolnišnice, šole, parki in knjižnice predstavljajo komunizem, čeprav nočete priznati tega. Po glavah Američanov včas padla količek v rokah komunalne policije, toda Američani ne veže tega in rabite izraz "anarhist, komunist in boljševik" indiskriminativno kakor kakšno psokvo.

Vsak civiliziran človek je do neke meje komunist in socialist, kadar ni očiten zločinec — a tudi največji hudodelec ne bo zahteval, da se podere brooklynski most zato, da bo potem vsakdo nosil svojo brv na rami, kadar bo hotel iti čez vodo. Vi Američani niste hoteli komunistizirati življenja alkoholnih pijav, zato ste jih prepovedali. Ako ne boste kmalu komunistizirali kapitala, boste nekega dne morali prepovedati tudi kapital.

Ameriška zgodovina v septembra

I. Labor Day. — Da je prišlo do praznovanja tega narodnega praznika, treba pripisati prizadevanja ameriških delavskih organizacij. Prva izmed velikih vsenarodnih delavskih organizacij v Ameriki, ki je nosila ime Knights of Labor, se je bila izcimila iz unije krojaških rezalcev, organizirane v Philadelphiji l. 1869 pod vodstvom Uriaha S. Stevensa. Iz Philadelphije se je ta organizacija hitro razširila po Pennsylvaniji in potem po vseh Združenih državah. Najprej je imela značaj tajnega združenja (order) ali l. 1881 je javno proglasila svoja načela. Prizadevala se je združiti vse delavce, strokovne in navadne. Na letni konvenciji organizacije v Richmondu l. 1881 je nastal razdor v isti. Samuel Gompers in drugi so izstopili in ustanovili organizacijo American Federation of Labor, ki se je razširila še hitreje kot Knights of Labor. Končno je te-

deracija prevladala kot poglavitna zastopnica velikih delavskih interesov v Združenih državah. Federacija je začela agitacijo v newyorški legislaturi, da bi se prvi ponedeljek septembra proglasil kot zakonit praznik dela. Prva država pa, ki je vzakoničila praznik, je bil Oregon, in to l. 1877. Država Colorado je sledila, potem New Jersey, New York in Massachusetts, vse l. 1877. Vse druge države, razen Wyominga, so postopno sledile temu primeru, in tako prvi ponedeljek vsakega septembra je v praktičnem pogledu postal naroden praznik pod imenom Labor Day.

5. septembra 1774. — Sestanek prvega kontinentalnega kongresa. — Ameriška unija se je dejanski rodila, ko so se 5. septembra 1774 delegati enajstih kolonij sešli v Philadelphiji na skupno posvetovanje. Koloniji Georgia in North Carolina nista bili še zastopani. To je bil začetek takozvanega prvega kontinentalnega kongresa, prvega parlamenta združenih kolonij oziroma držav. Zanimivo je, kako je ta kongres prišel do naslova "kontinentalni". Prvi ga je s tem imenom krtil Ethan Allen. Ta je poveljeval oddeku revolucionarnih vojakov iz Vermonta — Great Mountain Boys so sami sebe imenovali — v enem izmed prvih važnejših vojnih pohodov v ameriški revoluciji. Na čelu svojih mož je presenetil angleško posadko, naj se poda. Angleški poveljnik je vprašal: "V imenu katere oblasti nastopate?" Na to je Allen odgovoril: "V imenu velikega Jehove in kontinentalnega kongresa". Na to je bil kongres splošno imenovan "kontinentalni kongres". Številko prisotnih delegatov je znašalo 57. Zborovanje je trajalo 35 dni. Že tekom prve debate je slavni govornik Patrick Henry izustil besedo: "Razlika med Virginijo, Pennsylvanijo, Newyorčani in Newenglandci ne obstoja več. Jaz nisem več Virginijec! Jaz sem Amerikanec!" Radl tega govora se splošno smatra, da je Patrick Henry bil prvi, ki je uvedel uporabo besede "ameriški" za narod Združenih držav, in tudi danes se po vsem svetu pod naslovom "Amerikanec, ameriški državljan" v ožjem smislu razume pripadnik Združenih držav. Najvažnejši čin tega prvega kontinentalnega kongresa je bila resolucija: "Sklenjeno, da kongres odobruje opozicijo prebivalcev ob Massachusettsu zalivu proti izvrševanju zadnjega zakona angleškega parlamenta; in ako bi se poskušalo uveljaviti istega potom nasilja, v takem slučaju vsi Amerikanci naj jih podpirajo v tej opoziciji.

6. septembra 1757. — Rojstni dan Lafayettea. — Marie Jean Paul Roch Yves Gilbert Motier, Marquis de Lafayette se je rodil v Auvergu na Francoskem 6. septembra 1757. Prišel je v Ameriko l. 1777 z 11 tovariši, da pomaga kolonistom v njihovi borbi za neodvisnost. V juliju l. 1777 je bil imenovan za generala divizije (major-general) v "kontinentalni vojski". Kmalu potem se je vdeležil bitke pri Brandywinu, kjer je bil ranjen. Izvzemši leto dni, ko se je med tem nahajal na Francoskem, je neprestano služil v ameriški vojski do konca vojne, in se izkazal kot pogumnega in sposobnega vojakovodjo. Vzlic svoji mladosti je bil eden izmed najspodobnejših Washingtonovih podrejenecv. Zlasti kot poveljnik ameriške vojske v Virginiji je pokazal svojo strateško sposobnost. S predajo angleškega poveljnika Cornwallisa je vojna revolucije dejanski končala, in tedaj je Washington izrazil Lafayetteu javno zahvalo. Dvakrat kanee se je Lafayette povrnil v Združene države na obisk. Obakrat je bil sprejet z velikimi častmi in z izrazi hvalečnosti in navdušenja. Ob njegovem drugem obisku mu je kongres podaril vsoto \$200,000 in okraj 24,000 akrov.

9. septembra 1664. — Tega dne je Peter Stuyvesant, zadnji holandski guverner New Amsterdama, podpisal protokol preda je kolonije v roke polkovnika Nicholasa, angleškega poveljnika. Angleško brodovje je bilo prišlo v zaliv dne 30. avgusta in je bilo pripravljeno bombardirati mesto. Angleži so takoj prekrstili ime mesta in kolonije v "New York" na čast vojvode Yorškega, brata Karla II.

14. septembra 1814. — Rojstni dan ameriške himne. — Dne 24. avgusta so Angleži, ki so bili tedaj v vojni z Združenimi državami, zasedli glavno mesto Washington. Ko so se umaknili iz tega mesta, so vzeli s seboj nekega dr. William Beana, civilista, ki je bil obdolžen nekega manjšega pregreška. Med uradniki tedanjega predsednika Madisona se je nahajal distriktni pravdnik mesta Washingtona, z imenom Francis Scott Key, star 34 let, sin vojaka v revolucijonarni vojni in eden izmed prvakov v državi Maryland. Key je bil sosed in prijatelj gori imenovanega dr. Beana. Dobil je dovoljenje od predsednika Madisona, da poišče angleško brodovje in zaprosi za izpustitev svojega prijatelja. V spremstvu vojaškega častnika, ki je posil belo zastavo, in nekoliko prijateljev je odplul na mali ladiji Minden, da poišče angleško brodovje. Našel je Britance blizu Baltimora. Admiral Cochrane, angleški poveljnik, se je udal priprotnji Keyja in izpustil Beana, ali ukazal je vsem, naj ostanejo v ladiji Minden, kajti Britanci so se ravno pripravljali, da napadejo mesto Baltimore, in niso seveda zato hoteli, da bi Key odplul in prinesel v Baltimore vest o nameravanem napadu. Tako je bilo mali ladiji Minden odkazano mesto neke v ozadju pod topovi angleških vojnih ladij. Glavna vojaška obramba mesta Baltimore je bila trdnjava Fort McHenry, kjer je bila garnizija kakih tisoč mož. Ob zori 13. septembra se je 16 angleških bojnih ladij približalo trdnjavi in jo bombardiralo. Ves dan in vso noč je streljanje nadaljevalo brez prestanka. Temu prizoru je Key prisostvoval s krova ladije Minden. V dnevni svetlobi je mogel iz svojega opazovališča videti natančno zastavo zvezd in prog kako je plapolala nad nasipi trdnjave. Britanci so upali in Key se je bal, da bo trdnjava vsak čas padla in da bo mesto ameriške zastave razobehena bela zastava preda je. Vso noč je bombardiranje nadaljevalo. Nekoliko po treh zjutraj je vse utihnilo. Key in njegovi prijatelje niso znali, da-li se je trdnjava predala ali da-li so Angleži opustili nadaljni napad. Čakali so nestrno na prvi svit zarje, da izvejo, kako stvar stoji. Stali so z daljnogledi, naperjenimi proti trdnjavi, da ulovijo prvi odsev zarje. "Naša zastava je še vedno tam", zavpil je Key v svoji radosti. In isti dan je Key na krovu ladije Minden napisal prvi površni načrt kitic svoje pesmi na obratni strani nekega pisma, ki ga je slučajno imel pri sebi. Kmalu potem je on in njegova družba dobil dovoljenje, da se izkrcra. Britanski napad je bil brez uspeha. Naslednjega dne je Key pokazal pesem svojemu sorodniku sodniku Nicholsonu, ki so jo poslal uredništvu nekega časopisa v Baltimoru. Pesem je bila objavljena dne 21. septembra pod naslovom "Defense of Fort McHenry". Na zahtavo avtorja ni bilo njegovo ime navedeno. Staro melodijo pesmi "To Anacreon in Heaven" je avtor sam prilagodil za pevanje te pesmi. Tako je nastala pesem "The Star Spangled Banner", himna Združenih držav.

BRITSKA TORIJSKA VLADA PRIZNA MEHIKO.

Washington, D. C. — V tukajšnje mesto so dole neuraadne informacije, da britska torijska vlada prizna Mehiko. Prišla je menda do spoznanja, da ne more strmoglaviti Callesove vlade. Skozi zadnjih deset let so se britski toriji zaganjali "revolucionarni" režim v Mehiki in kričali, da se mehiška vlada ne sme priznati pod nobenim pogojem. Časi se pa spreminjajo in toriji tudi. Zato bodo zdaj vprašali za priznanje Mehike.

Se ob času, ko je bil Ramsay MacDonald ministrski predsednik, so toriji, katerih je bilo precej v ministarstvu za zunanja dela, rogovillili proti priznanju Mehike.

Agitirajo za "Francosko"

ZARKOMET

Oh, ali ni škoda!

Kapitalistični listi poudarjajo v vsakem poročilu in članku o stavki rudarjev, da rudarji izgube dnevno poldrugi milijon dolarjev v skupnih mezdah, ker stavkajo. Poldrugi milijon dolarjev! To je že lep denarček. Kako bi bili rudarji bogati ob koncu leta, če ne bi stavkali!

Rudarji izgube milijone dolarjev dnevno tudi takrat, kadar delajo. Te milijone jim jemljejo iz kesa pri belem dnevu roparski baroni premoga, ker jim nečejo plačati njihovega dela. Zato je stavka.

Brez delavcev ni nič.

Članek čikaške "Tribune" pomenja, da je treba kaznovati rudarje, ki stavkajo, na ta način, da pridejo stalno ob delo. Potem se jim že ohladi bojeviti kri! Ljudje naj zavrejo antrakit. Saj ga ni treba! Kurjo na z mehkim premogom, ki pride iz neuničljivih distriktov. Gorljiv olje je tudi že precej razširjeno. Tako članek.

Poznano slepec. Članek o kopljeno niti mehkega premoga niti ne pripravljajo olja za kurjavo. Za vse je treba delavcev. Rudarji v distriktih mehkega premoga še niso vsi organizirani. Prejallale bodo. Oljni delavci bodo tudi. In vsi ostali delavci. Nekega dne morda zastavkajo vsi. Kaj pa potem? Ali bo duhoviti članek sam kopal mehke premog ali "pumpal" olje in ga nosil v Chicago?

Nesvaljena novica.

Mr. Henry Z. Dollarson, per fektalni stoodstotni American, se je zaljubil v svojo lastno ženo.

Kje je meja?

George Bernard Shaw pravi, da je vsak civiliziran človek socialist do neke meje, kadar ni očitni zločinec.

To je res. Zlomke je le, ko se pri mnogih ljudeh tista meja začneja na tej strani možganov dasiravno še niso zločinci.

Upajte, upajte!

Trunk meni, da je socializem slabo upanje. Socializem ima sicer nekaj dobrega kakor vsaka druga stvar, pravi g. Trunk, ampak upanje je zaman, kjer neresnice za podlago.

G. Trunk je že sedemkrat povedal, da ne ve nič o dušah v višah. Ravno tako ne ve nič o dušah v nebesih. Če ga danes vprašam: "Gospod Trunk, koliko slovenskih duš ste spravili v nebesa?" — mi odgovori, da je mo je vprašanje impertinenca, aka pa bo slučajno dobre volje, poreče, da ne ve.

Nebesa so torej slabo upanje, toliko slabše, ker so nebesa obljubljena na nekem drugem svetu, o katerem ne ve nihče pravi, razen če hočemo kaj verjeti v vražarjem in špiritistom. Resnice za podlago ni.

Socializem ima biti ta svet, to življenje. Kakor hitro delavci spoznajo, da polno plačilo za vsako dobro delo mora priti na tem svetu, tedaj se kmalu izpolni upanje socialistov.

Nebesa so v delu.

Nasprotniki, ki smešijo "socialistična nebesa" na tem svetu, bi radi prepričali nezavedne delavce, da socialisti obetajo taka nebesa, v katerih ne bo treba nič delati, a kljub temu bo vsega dovolj. Kdor je pameten, mu ni treba praviti, da je to laž. Brez dela ni nikjer nič — razen v razredu izkoriščevalcev, ki žive ob delu drugih in skrbje, da imajo nebesa v življenju, ker v druga ne verujejo. Socialistične družbe sploh ne more biti, ako ne bodo vsi ljudje delali, kolektivno delali in kolektivno posedovali vse, kar izdelajo in pridelajo. Edina razlika, katero je pričakovati, je, da delo v socialistični družbi mora biti mikavno, tako mikavno in privlačno, da bo vsakdo z veseljem delal po vseh svojih močeh. Ravno v tem, v ljubeni do dela, je triumf in uspeh socialistične družbe. Kapitalistična družba ni tega sposobna. Delo ne more privlačiti.

RAZNE VESTI

MISIJONARSKA SKRB:

Washington, D. C. — Ali naj misijonarji živijo v svojih družinah? V velikih in lepih hišah in jim naj strežijo služabniki, da se jim in njih otroci zaradi zdravstvene zaštite ne mešajo s kitajskimi otroci? Je vprašanje, ki naj ponudi odganja spanee od misijonarjev.

Tako se glase poročila o misijonarjih, ki so se zbrali v letovini v severnem Kitaju letošnje leta. Glavke in apeli dijaških organizacij so vzdržale kitajske misijonarje, da so se pričele obračati na njih belopoltnim verskim delcem, ki ne dovolijo, da se misijonarji igrajo s kitajskimi otroci. Kitajci razumejo, da misijonarji živijo bolj preprosto kot belopoltniki, ampak vseeno priznajo Kitajcem sebi enakim, dasiravno pripovedujejo, da bodo na drugem svetu živeli v enih nebesih.

Kitajcem se odpirajo oči in po njih v sigurno rineje misijonarji, ki so v Kitajski. V provinci Honan ni zdaj nobenega misijonarja.

CHICAGO DOBI VODOMERE.

Chicago, Ill. — Občinski svet po peturni razpravi sprejel resolucijo za instalacijo vodomera. Načrt za instalacijo je bil sprejet s 30 proti 17 glasovom. Instalacija vodomera bo stala 12.000.000 in delo bo razdeljeno na deset let. Vsako leto se bo strošilo \$1.200.000. Odredba postane veljavna z dnem 1. novembra t. l. Hiše, v katerih živijo dve ali ena družina, bodo zadnje opremljene z vodomeri.

STAVKOVNE STRAŽE ARETIRANE.

Avstrijska tekstilnih delavcev se pa širi.

Pittsfield, Mass. — Dve stavkovni straži sta bili aretirani zaradi tavanja S. N. & C. Russell & Co. kompanije, ko je ravnatelj na široko odprti tovarniški vrata, da privabi stavkokoze v tovarno. Stavkarja sta bila obsojena, da kalita javni mir. Člani kompanije in njenih višjih uradnikov.

Thomas J. Regan, organizator stavkarske Unije Textile Workers Union, se nahaja v Pittsfieldu. Prišel je iz Lowellja, da pomaga stavkarjem. Delavci so zastavljali v petih tovarnah, katerih so znižali mezdo za deset odstotkov. Tovarnarji so obdržali posvetovanje in zaključili, da ne odnehajo napram delavcem. Toda delavci so tudi soodporni.

"VEČNI TRIKOT".

Benton, Ill. — Fred Thomas je ustrelil mr. Rose Goodmanovo in obstrlil Ben Starrickso. Thomas je bil nekoč soprog Goodmanove.

Proka v Rusiji je brezplačna.

Moskva, 2. sept. — Sovjetska vlada je odredila, da se odslej vse civilne poroke v Uniji socialističnih sovjetskih republik izvede brezplačno. Doslej je poroka stala okrog 50 centov ameriške veljave. Pristopnina za razpoko, ki znaša okrog \$1.75, ostane pri starem. Vse poroke v sovjetski Rusiji, ki hočejo biti postavne, se morajo izvršiti v uradni za registriranje. V vsakem okrožju je en tak urad. Dvojica se lahko danes v tem uradu poroči, a jutri se lahko ravno tam razporoči. Registracijski uradnik je obenem sodnik v ločitvenih zadevah. Postava pa določa, da mora razporočeni soprog skrbeti za svoje otroke do 18. leta in skrbeti mora tudi za ženo, če je nezmožna za delo.

Vprašanje Mosula pred ligo narodov.

Zeneva, 2. sept. — Svet lige narodov se je danes sešel v Zenevi. Zborovanju predseduje Briand, francoski zunanji minister. Glavna zadeva na dnevnem redu je angleško-turški spor glede petrolejskega teritorija v Mosulu.

Britski torijci so

Indije zaman

Na konferenci Medparlamentarne unije bi radi imeli same nazadnjake. — Tajnik ameriške skupine jim je povedal, kar jim je šlo.

Washington, D. C. — Britski torijski časniki protestirajo, da se udeležijo konference Medparlamentarne unije kot delegat tudi S. Saklatvala, ki je komunist in član britskega parlamenta. Saklatvala je rojen v Bombayju.

Arthur D. Call, tajnik ameriške skupine, ki sestoji iz 56 senatorjev in 210 kongresnikov, izjavlja, da ni najmanjšega vzroka, zakaj bi se komunist ne sme udeležiti konference. On pravi, zakaj bi komunist ne imel tiste pravice povedati, kaj misli, kot fašistovski delegati iz Italije ali rojalistični iz drugih držav. Saklatvala prihaja prostovoljno in govori bo k predmetom na dnevnem redu, kot drugi delegatje, ako bo hotel govoriti.

Neoficijelno se sliši, da ameriški konzul v Londonu ne bo odšel članu parlamenta vize potnega lista, ki pride v Ameriko, da se udeležijo konference Medparlamentarne unije. Če bi konzul storil kaj takega, tedaj bi delavski poslanci v britskem parlamentu napravili iz tega veliko afero, s katero bi postavili Washington v smešno pozicijo. Senator McKinley iz Illinois, ki je kot preds. konference podpisal vabilo za delegate, je potrdil na vabilu: "Diplomatični in konzularni uradniki v Vaši deželi so prejeli navodila, da vidirajo Vaš potni list brezplačno." Ravnotako je garantirano, da delegatje ne bodo podvrženi colninskim formalnostim.

Saklatvala ne bo najbrž edini napredni delegat na konferenci. Kajti fakt postoji, da so se vsi člani danskega, švedskega in norveškega parlamenta, pridružili Mednarodni parlamentarni uniji. V teh parlamentih štejejo napredne skupine več članov kot nazadnjaške. Skupina, ki je prisostvovala vsem socialističnim konferencam v Evropi, bo močno zastopana tudi v Washingtonu.

Sliši se, da bodo na konferenci razpravljali o pasovih, na katerih ne bo vojaštva. Dalje o znižanju avijatičnega oroževanja kot o sredstvih za mir.

Tajnik Call izjavlja, da ne bo poizkusov za razprave o zunanjih politiki Združenih držav.

Zadnja konferenca se je obdržala v Bernu na Švicarskem. Tam je bilo slišati ostre pritožbe narodnih manjšin, ki prihajajo iz nekdanje Avstro-Ogrske in so zdaj potlačene v nove države. Delegatje so ostro obsojali izključke lige narodov. Neki češki delegat je naglašal, da je liga izdala načela Woodrow Wilsona, ki je bil njeni ustanovitelj. Očital ji je, da sloni na vojni psihologiji. Na eni strani je dala pravice narodnim manjšinam, na drugi jih je pa vzela. Evropo je balkanizirala, je naglašal češki delegat. Ker te manjšine niso ničesar dosegle pri ligi narodov, zato so se obrnile na Medparlamentarno unijo.

KAKO TRUSTOVCI DOBIVAJO DELAVCE.

Oakfield, N. Y. — Aretiranih je bilo dva in dvajset delavcev, ki so delali v mavčnih jamah United States Gypsum kompanije. Obtožnica očita tem delavcem, da so bili vtihotapljeni v Združene države. Po narodnosti so Italijani in Poljaki. Izselili so se najprej v Kanado in nato so na nepostaven način prišli v Združene države.

Hindenburg je oživel uniforme. Berlin, 2. sept. — Predsednik Hindenburg je odredil, da vojaški oficirji zopet lahko nosijo stare kriče uniforme kakor za časa kaiserja. Bivši predsednik Ebert je bil te uniforme odpravil. To je prva koncesija, katero je Hindenburg dal monarhistom odkar je predsednik nemške republike. Monarhisti so vsled tega zelo veseli, republikanci pa protestirajo.

CENA GAZOLINU JE PADLA.

To je posledica konkurenčnega boja.

Chicago, Ill. — Standard Oil kompanija iz Indiane je znižala ceno pri galoni gazolina za en cent. Zdaj stane gazolin na postajah osemnajst centov, na domu pa šestnajst. Znižanje cene velja za enajst držav.

Standard Oil družba ni tega izvršila, ker se ji smilijo lastniki avtov in farmarji, ampak da odzame svojim konkurentom odjemalce.

ZA COOLIDGEVE PODPORNIKE NE IZGLEDA DOBRO V WISCONSINU.

Washington, D. C. (F. P.) — V upravnih krožkih so izgubili upanje, da porazi La Follettevega sina pri senatnih volitvah. La Follettev sin kandidira, da se zasede sedež svojega očeta v senatu. Governor Blaine je naznanil, da bo v prihodnjem letu kandidiral proti senatorju Lennrootu. V tem naznanilu vidijo znamenje, da so se združile v Wisconsinu vse sile, ki so proti Coolidgevim silam.

NEW YORK DOBI 800 ČEV-LJEV VISOK HOTEL.

New York, N. Y. — Oscar E. Konkle, predsednik Realty Securities kompanije, naznanja, da se zgradi hotel, ki bo imel pet in šestdeset nadstropij in bo 800 čevljev visok. V njem bo 5.500 sob. Hotel bo osem čevljev višji kot Woolworthovo poslopje.

Hotel brez zemljišča bo stal \$14.000.000. V obedovalnici bo prostora za 2.000. V hotelu bo medsektaska cerkev, banka za misijonarje, prodajalne, bolnišnica in dvanaest strešnih vrtoč. Deset odstotkov od čistega dobička pojde za misijone.

Za misijonarje bo torej dobro preskrbljeno, kadar potujejo in sicer veliko boljše kot za delavce.

MESTO SE SELI.

Barstow, Cal. — To mestec leži ob meji puščave Mojave in šteje približno tri tisoč prebivalcev. Prostor, na katerem je zgrajeno, sta kupili železnici Santa Fe in Union Pacific. Novo mesto zdaj graje en četrtil milje proč od starega. Tam mimo teče tudi cesta National Old Trail, na kateri je vedno velik promet.

Papež izključil 5000 žensk iz cerkve.

Rim, 1. sept. — Kardinal Pompi, rimski vikar, je na papežev povelje postavil vojno proti modernim ženski obleki. Zadnje nedelje je bil zabranjen vstop več kot tisoč ženskam v cerkev sv. Petra, ker so imele gole roke in kratka krila. V zadnjih dveh tednih ni smelo več kot 5000 žensk v cerkve. Verniki so zelo nezadovoljni valed tega postopanja, kajti v sedanji vročini je že stara navada, da se Italijanke nosijo lahko in brez rokavov. Velika jeza je tudi nastala valed vala kratkih las, ki je prišel iz Amerike v Evropo in baš zdaj je zadel Rim s polnim zamahom. Na tisoče žensk si da dnevno pristriči lase.

IZ PRIMORJA

Silna nevihta v Idriji. Sredi prošlega meseca je divjala v Idriji silna nevihta z nalivi. Pri tej priložnosti je treščilo v hišo Frančiške Seljak, po domače Lufarjeve. Hlev, v katerem je bilo 20 repov živine, je bil namah v ognju ter je zgorel do tal. Škoda znaša debele tisoče in je le deloma krita z zavarovalnino.

Neurje na Goriškem. V Furianji in na Goriškem je divjalo 13. avgusta hudo neurje, ki je napravilo občutno škodo na poljskih pridelek in sadju. Strela je na nekaterih mestih treščila v poslopja in povzročila požar.

Življenje si je hotela končati v Trstu 13letna dijakinja Frančiška Matković iz Milna v Dalmaciji. Izpila je dozo karbolne kisline. Dobri ljudje so jo izročili zdravniški oskrbi in upati je, da bo okrevala.

KATERI POKLIC JE KORISTEN ZA ČLOVEŠKO DRUŽBO?

Pasti svinje ali pa spravljati duše v nebesa?

To vprašanje je zastavil Trunk, ko je zapisal: "Kaj sta bila Kant in Laplace sem briko ne tedaj vedel, ko je kričavi Jaka še za morjem svinje pasel". Seveda Trunk ni odgovoril na to vprašanje.

Jaka je torej svinje pasel, Trunk je pa študiral Kanta in Laplace, da bo lahkoverim ljudem pripovedoval, da lahko duše spravlja v nebesa.

Jaka je svinje pasel in opravljal koristno delo za človeško družbo. Skrbel je torej za prehrano človeške družbe.

Kaj pa je delal Trunk? Študiral in študiral je, kako bo ljudem sugestiral, da jih lahko spravi v nebesa po njih smrti.

Jaka je zredil svinje in s svojim delom dokazal, da zna nekaj proizvesti, Trunk in vsi tisti, ki pravijo, da lahko dušam po smrti pomagajo v nebesa, mislo danes doprinesli še najmanjšega dokaza, da so spravlili eno samo dušico v nebesa. Uči se, Trunk, uči, da svinja, da svinje pasti ni sramotno delo, ampak da je to delo zelo častno, ker služi za prehranitev človeške družbe. — Cihrov Jaka.

Vesti iz Jugoslavije

Iz Trbovelj. — Avto-podjetnik, katerih je vsega skupaj štiri, se je pridružil še g. Ivan Kačnik, bivši šofer pri Rožinovi Avto-družbi. K poedinim vlakom prihaja sedaj kar po več luksuznih avtov in povrh še en avto-omnibus. — Dan težkih nesreč. Lamed več nesreč, ki so se pripetile, je omeniti nesrečo, ki je zadela Josipa Flereta, rudarja na zapadnem okrožju. Pri delu so mu bili odtrgani zadnji trije prsti desne roke. Rana je težka in komplicirana, zato je bil pripeljan v ljubljansko bolnišnico.

Na vzhodnem okrožju pa se je prav tako težko ponearečil rudar Franc Beja. Prišel je med vozilke, ki so mu pritisnili prani kol. Beja se sedaj zdravi v tržaški bolnišnici. — Na separaciji si je močno poškodoval glavo, ker je priletel ob kamen, delavec Franc Kraj. Le-ta je v domači oskrbi.

Trboveljska občina je nameravala kupiti Bergerjevo hišico pri bolnišnici, ki je opuščena, za namestitev zglasilnega urada in stražnice. Ker se je izkazala za neuporabno, se je odkup odklonil. Sedaj se bo najbrže kupil prostor pri Jugometaliji, kjer se namerava postaviti novo stavbo v isto svrhu. Omenjeno zemljišče bi služilo, ker je prostorno, tudi za tržni prostor.

Umrlj v Ljubljani. Fran Rožina, elektro-mehaniški vajenec, 18 let. — Helena Urh, mestna uboga, 69 let. — Frančiška Biber, vdova carinskega nadzornika, 70 let. — Ana Hribar, dninarica, 68 let. — Egidij Smrkolj, delavec, 25 let. — Terezija Košir, žena umirovljenega ravnatelja zemljiške knjige, 67 let. — Karel Leitgeb, sin uradnikove vdove, 5 mesecev. — Jera Okineri, zasebnica, 78 let. — Fran Tavcar, hfišar, 50 let. — Ivan Turk, posestnikov sin, 2 leti. — Anton Lukek, skladiščnik, 49 let.

Strela pri meših. Dne 13. avgusta popoldne je udarila strela v cerkev lazaristov pri Sv. Jožefu v Celju. Svignila je preko obeh zvonikov in z enega je odnesla velik del strehe, na drugem pa je streho razkrala in ogrodje zelo razmajala. Domačnom se je posrečilo oženj takoj pogasiti, a škoda je vendar znatna, ker je bila streha krita z lepim dragim okriljem. Ljudem, ki so se bili zatekli v cerkev vedrit, se ni ničesar pripetilo.

Strela v kozolec. Dne 13. avg. je začasa hude ure, ki je divjala po mestu in okolici, udarila strela v kozolec posostnika Cencela na Ostrožnem in mu upepelila kozolec. Zgorelo je poslopje z vsem žitom in krmo, tudi vozov niso rešili. Škode je okroglo 50.000 Din. Zavarovan pa je bil nesrečni kmetovalec le za 1000 Din.

Toča v ljubljanski okolici. Kakor poročajo z Iga, je 12. avg. divjal tamkaj hud vihar. Vsula se je tudi debela toča, ki je

Slovenska Narodna

Chicago, Ill. 1937.

Podgora Jekota

Chicago, Ill. 1937.

GLAVNI STAN: 2657-59 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calakar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Jože Zvertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Šolcnikar, predsednik, Box 278, Harborton, Ohio; Francos A. Tanchar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizančič, 13111 Huntington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Turčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OBREDNI OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosio, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross Kana, na jugozapad. Frank Klum, Box 399, Chisholm, Minn., na sever. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zvertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Oves, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Otip, 2629 So. Clinton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI — Korrespondenca z glavnimi odboralki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tabele:

VSA FIRMA, ki se nanaša na pošto gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V EVREI E BLAGAJNISKINI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.

Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Šolcnikar, Box 278, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglas, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glasilom jednate, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

močno poškodovala jesenske pridelke, zlasti ajdo in proso. Tudi sadno drevje je mnogo trpelo.

VESELICE.

Gillespie, Ill. — Socialistični klub v Gillespiju, Ill., priredi piknik na Frank Torinovi farmi blizu Wilsonville, Ill., v nedeljo dne 6. septembra popoldne. Za dobro domačo zabavo pri tej veselici bo skrbel odbor, zato pridite vsi rojaki od blizu in od daleč. — P. Kallan.

Farrell, Pa. — Naznanjam vsem delničarjem Slovenskega delavskega doma, da se bo obdržal piknik na farmi Johna Baugarnerja, West Middlesex, to je na tisti farmi kot je bilo dne 3. julija. Znan vam je kraj, zato pridite vsi. Zabava bo izvrstna. Pridite do dvorane, kjer boste dobili potrebna navodila, kot se pride na mesto. Vsi na naš piknik dne 6. septembra. V slučaju slabega vremena se bo zabava vrnila na Labor Day, 7. septembra v dvorani. Torej zapomnite si, da 6. septembra je piknik! — Frank Kramar.

SEJA.

Conemaugh, Pa. — Članom društva "Sinovi Slave" št. 168 S. N. P. J. naznanjam, da se vrši izredna družbena seja prvo nedeljo v mesecu septembru, to je 6. septembra. Ker je treba rešiti par važnih reči in zraven se dati navodila delegatu, so naprošeni vsi člani, da se udeležijo seje ob dveh popoldne. Pozdravi! — John Bronovec, tajnik.

STANOVANJE v najem se odda, za dve mali družini in alcer sprednje za \$20.00 in ha ozadju pa za \$15.00 mesečno. Oglasite se pri lastniku na: 479 Park Street, Milwaukee, Wis. — (Adv.)

POZOR SLOVENCIM!

Odda se v najem prostor v Slov. Nar. Domu v La Salle, Ill., ki je pripraven za vsakovrstno obrt ali trgovino s kegljačem. Za nadaljna pojanila plaite na: Slovenski narodni dom, La Salle, Ill. — (Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"!

ALI ČITATE

dobre knjige?

Todaj naročite knjige Književne matice

S. N. P. J.

Človeku je potrebna duševna hrana kakor telesna. Največje zlo za delavca je neznanje. Ciljbolj je delavec neveden, tembolj ga izkoriščajo od vseh strani. Dobra knjiga je največji sovražnik nevednosti in duševne teme. Delavec se mora učiti; vzeti si mora sam, česar mu ni dala revna šola. Citati mora dobre knjige.

Ako ste ukaželjni, če hrepenite po izobrazbi in duševnem razvedrilu, ako želite citati povesti iz delavskega življenja, spoznati nekatere naravne resnice in če se hočete seznaniti s temeljnimi pogoji angleškega jezika, naročite si sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica	\$2.00
Zajedanci	1.75
Zakon biogenetije	1.50
Jimmie Higgins	1.00
Pater Malaventura	1.50

Kdor naroči Zajedance in Zakon biogenetije skupaj, dobi obe knjigi za tri dolarje.

Vse te knjige so lično in trpežno vezane. Poština je všteta. Naročilu priložite denar.

Naročila za vse gori omenjene knjige prejema

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawdale Avenue
CHICAGO, ILL.

Felicijan:

Novihla

Vsa družina je spala v eni sobi, po dva in dva, na posteljah in na tleh. Ob desetih so zaspali po vrsti: najprej najmlajši, komaj sedemletni Ciril, ki se ni nobene reči na svetu bolj bal kakor spanja; nato drug za drugim vsi bratje in sestre od Tončke do Metoda, zadnji sedemnajstletni Tone, ki se je učil ključavničarstva in nestrpno čakal, da postane pomočnik.

Oči so zaprli in zaspali trudni ljudje. V trenutku se je spremenila misel v sanje. Tončka nesrečnosti jim je padla čez zavest, na obrazih so zastali smehljaji in črte bridkosti.

Ura je bila polnoč. V neprostorni sobi je stražila poltema, dvoje stisnjenih oken je zevalo na cesto. Zarek luči, ki je padal s ceste skozi odprto okno, se je razlezel po stenah in obrazih. Telo se je tiščalo telesa, glava glave in med njimi se je kakor

olje prelivala sapa mladih in izmučenih prsi.

Vročina čez dan razgrete ceste je izhlapevala iz tlaka, puhtela je iz zidovja in obila trudne ude z znojno soparo, da so postali vročino mrzli in vlažni.

Slike sanj so v drznih poskokih begale čez obraz; naenkrat so se pokazale, naenkrat so izginile. Čez očetoovo lice je jezdi mračni, drzni jezdec — skrb; poteze upadlega obraza so se bolestno krčile, kri je izginila, da mu je koža bledeja. Jamice Cirilovega obraza so se za hip smehljale, kajti mlada in krasna žena se ga je dotaknila s svojo snežno roko, v rokah pa mu je ostal beli trnjev cvet z bodicami. Tone je bil nezadovoljen in je iskal prostost, v prozornem Tončkinem obrazu je dihala vdano hrepenenje po nemogočem.

Včasih je prešinil nek tišino: glas bolečine, smeja ali začudenja se je s težavo izvil iz stisnjene grla in se čudno spremenjen razprostrl v noči. Po mišicah napol razglednega telesa je

zagomazelo, kakor bi hotela s silo oživet.

Vročna sapa se je zagnala v šipe, da so zazvenele in daljni grom je narahlo pretresel ozračje.

Nihče ni čul, kako so zašklepetale šipe, kako trdo je butilo okno ob zid, nihče ni začutil vzdihla nasičenega neba. Monoton kakor prej je polzelo dihanje iz grla, prsi so se vzdigale in padale, pod zaprtimi trepalnicami so živele sanje novo in drugo življenje, prostejše in lažje.

Sapa je zapihala močnejše. Še vedno je bila vroča in zaduhla, ali že je velo v njej nekaj osvežujočega, rezkega; tudi zagrmelo je močnejše. V daljavi za mestom nekje se je vzdignilo in vleklo se je s težavo, kakor bi umiralo. Na cesti se je vzdignil oblak prahu; ves roj se je vsul v sobo in se sesedel na znojnih telesih, da je hotela koža okameneti.

Očetoove oči so se v sanjah napol odprle in razširile so se mu ustnice, da so se pokazali trdno

stisnjeni zobje. Železni stroj se je premikal z divjo silo mimo njega. Iz črnega žrela so puhali črni sajasti ogorki, v vrtečih se kolobarjih so se sipali žareči vtinci. Vročina razgreda železa je puhtela vanj in duh po olju se je širil. V rokah je držal težko kladivo. Kamorkoli se je ozrlo oko, povsod dim, v nižino padajoč in dušeč ... in pa skrita misel: tu je pustil oče svojo silo, tu on, tu bo sin; do sem in nikamor čez ... Zavijtel je železo, da se mu je roka trdno zganila.

Vihar se je bližal trenotek za trenotkom. S severnega konca mesta se je med usipanjem milijonov kapelj jasno in izrazito čul zategnjeni pisk strojne piščali, v vetru se je čulo topotanje posameznih koles.

Blisk je napolnil sobo z vijoletno lučjo. Hipno je vse zaživel v njej; zazdelo se je, da vstajajo pošasti v njej, tako so se križale sence. Za hip so se pokazali v luči obrazi polni življenja, a takoj so vsi umrli v temi ...

Ciril je hotel s silo obdržati igračo gospodskih otrok. Kdo ve, kako je prišla v njegove mlade, šibke roke? Toda imel jo je, njegova je bila, čeprav so mu jo hoteli integrati iz rok, rahniti ga, udariti po njem. Krčevito je stiskal pesti in bridko je ječal, ko se je v sanjah premetaval po postelji, da bi rešil ono, za kar je vedel, da je po naravnem pravu njegovo. Ali prehude so bile oči blede, črno oblečene gospe, ki so mu grabile pravico iz rok, in palica visokega gospoda se je tako tesno oprijemala njegovih udov, da je bolelo in žgalo. Izpustiti je moral in gledati, kako so ga pogazili. Pustiti je moral, da so ga okradli, da so ga izdali in povedali, da ni njihov in ne spada med kratkohačne počesane, ampak da je iz drugega sveta, zavrženega in brez pravice ...

Blisk je obsvetil onemogli upor nežnega obraza, nemirno dihanje, težo udov.

Nad telesi je čepel v mraku dolgokraki pajek in dolga suha noga se je upirala ob materin obraz. Obokan in temnopisano poslikan trebuh, ki je počival na dolgih, dvakrat ukrivljenih nožnih stebelcih, se je skoro sesedal, se drgnil ob tla in mračno izginjal sredi sobe ... Bledi modraši so se ovijali obrazov, blede noge, ki je ni zakrivala odeja, golazen v vseh barvah se je križem plazila. V trenutku je pričaral nebeški žarek vsa čarodejstva in v trenutku se je pogreznilo vse v temo, prav kakor v pravljicah o zakletem gradu.

V blisku se je solnčila na blazinici Tončkina roka, s stisnjenimi prsti, stisnjenih in temno nahuknjenih nohtov, morda nekoliko tresoča se, a še silno mlada in nežno topla ...

Med vetrom in dežjem so se začeli koraki osamljenega človeka, ki je besen od strasti hitel v viharo noč. Z vetrom pomešani odmevi koraka je hotel povedati silni noči vsakdanjo in malo veselo povest. Toda noč je v svoji razvijajoči se sili zadušila že kal, da se je le odlomek zaletel ob ogel in brez sledu končal; nihče ga ni slišal.

Prasknilo je na nebu in zagrmelo kakor bi se stena stare hiše podirala — presunljiv krik, vse tiho in nato počasno padanje posameznih kamenov. In še predno se je umirilo, že se je iznova streslo nebo ter se užgalo od strele, kaplja za kapljo je butila ob šipo, vse težke kakor kamni.

Ura v zvoniku in ura na steni sta bili obenem ...

Mati se je zbudila in je šla zapirati okna. Blisk je obsvetil belo ženo z razpuščenimi lasmi, v belo haljo zavitega okostnjaka; kajti sedmim je že dala svojo kri in je nanjo čakala le še smrt ... Njene ustnice so se premikale, šepetanje, podobno šušenju mladih lističev, je dihala iz njih.

Neurje se je približevalo z vsakim gromom in bliskom. Vsako minuto se je bolj nagosto užgalo nebo. Strele so švigale udar na udar, le še semintja je bil grom podoben oddaljenemu peketanju konjskih kopit.

Cirila je zbudila bolj silna luč kakor grmenje. Izgnan iz sanj se v prvem hipu ni zavedel, ali spi ali bdi. Vsakokrat, kadar je ognjena kača oblazila stene, so se mu preplašeno zaprle oči. Pod zaprtimi trepalnicami se je povrnil prejšnji blišč v bengalični

luči; rdeče zvezde so pisale z zelenimi, rumene so se prišle v kolobarjih na vse strani. Prevzel ga je živalski strah in nekako nevedoma in počasi je nastala misel, da treska. Strah je prišel v ude in grlo, zadušil je glas že v spočetku.

Zunaj se je penil ples narave v vseh resničnih in namišljenih strasteh. Njegove orgije so se presegale človeške iznajdbe. Naravne sile so igrale simfonijo, ki jo more le od daleč slutiti človeški razum, ki pa vendar že uspešno pripravlja sidra, da se zasidra v orkanu.

Tedaj so se prebudili drug za drugim, bratje in sestre, v svoji onemoglosti, v najrazličnejših čustvih, z najrazličnejšimi mislimi.

V materinih rokah je zaročljaj rožni venec, jagoda je padla za jagodo. Najstarejši, Tone, se je preobračal na postelji, tiščal si oči in skušal vnovič zaspati. Sestra Minka si je potegnila odejo čez glavo, njeno mlado in gorko telo se je treslo. Oče se je vzdignil in hrupno zakašljal, prižgal je žveplenko in pogledal na žepno uro. Težak vzdihljaj se mu je izvil iz prsi, roki si je dal pod glavo in strmel v strop, kamor je pisala luč svoje pismo. Zazdehalo se mu je, branje je bilo dolgočasno, ker je mogel razbrati le njemu najbližje: vsakdanost in neizogibnost dela. Cirila je tiščalo v prsih, ko so mu prišle na misel povesti, ki mu jih je pravil oče zvečer, predno je zaspal. O strašnih vojskah, požarih, potresih, hudih boleznih mu je pravil, o pravici in krivici. Nocoj se mu je zdelo, da poslušam maščujoči glas trombe, ki poravnava vse na zemlji storjeno zlo. Spomnil se je, da leži v sosedni hiši ravno za steno mrlič in misel, ki ji ni odgovoril, ga je vprašala, kako človek umre? Bilo mu je tesno, da bi na glas zajokal.

Na nebu se je meril blisk z gromom, strašno neurje je divjalo, ploha je hotela pobiti šipe. Kakor tuljenje gladnih volkov je odmevalo v viharju.

"Za duše in vica ..." je dejala mati, ki je začela glasno moliti. Ciril je ponavljal za njo spočetka v mislih, potem glasno. Njegove misli so se utopile v ponavljaju besedi. Da mora biti Kristus nad vse dober, mu je šinilo nenadoma v glavo. Počasi je začel izpuščati; je začelno besedo je še glasno poprijel. Med molitvijo je zaspal ...

Čez eno uro so spali vsi, zadnja je zaspala mati.

PRODA SE
Izvrsten fotografski urad in oprava "Studio" in hiša. Vse nahaja v dobrem stanju in dobrem prostoru v bližini S. P. J. urada. Ugodna prilika Slovence, Hrvat ali Čeha: nadaljna pojasnila obrnite se naslov: OGLAS "B", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Aug. 31. 1920) pomeni, da vam je naročnik potekla ta dan. Ponovno jo pravočasno, da vam ne ustavimo. Ako lista prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi določeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in okolice za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

DA SKUHAŠ DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, slad in vse druge potrebščine. Pošljite nam se preprčajo, da je doma pri kuhinji vedno le najboljše in najcenejše.

Grocerijam, sladničarjem in v daljnih železnice damo primerno post pri večjih naročilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland.

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

Nekdo mu odpre, vzklikne in ga vabi v prostost s kratkimi, nejasnimi besedami, nato gre veter dalje. Jelniki pa vrejo v prostost, omamljeni od njene luči, strmeči v iznenadenje in negotovi, kaj vse to pomeni, odkod osvobodjenje.

Se poslednjič se je Slak ozrl po vlažnih, nemo grozečih zidnih ječe, grenko se je poslovlj od njih, nato pa je zadihljal iz polnih, osveženih pljuč in šel po mestu navzdol proti morju. A še vedno je drhtel po vsem telesu, zakaj vse je prišlo tako nepričakovano, tako nenadno, da je taval v neprodni temi po ulici.

— Ali se je vnela revolucija? — je vprašal meščana, ki je ves zatopljen bral majhen letak.

— Vse kaže! Oblasti so kar zbežale!

Kakorkoli, vse mesto je že bilo praznično. Tu petje in vriskanje in zastave, tam godba in sprevedi, a drugje, iz dalje že tudi streli, ki niso obetali ničesar dobrega!

Toda Slak je v svobodi kmalu začutil trudnost po vsem telesu. Sestradan, lačen in nevajen gibanja, je bil brez moči, kakor bi bil vstal po dolgi bolezni. Stopil je v gostilno, sicer bi bil onemogel na ulici, polni radostne množice, ki ni vedela, kaj naj počne od veselja. Tudi v gostilni je plala radost vedno više. Polno je bilo ljudi, ki so se objemali in poljubljali in polivali vino, vsak trenutek hrupnejši; droben, slabo tiskan časnik na sivem vojnem papirju pa je pravil, da je zagrmel polom.

Slak bi bil najrajši še ta večer odpotoval v Gorico, ves nestrpen, kako je v tej uri z otroci, toda bilo je že prepozno, zato je rajši šel k znancu, pri katerem je upal dobiti prenočišče. Res ga je našel doma, ker se meščani že niso več upali na ulico, po katerih je vrelo vedno sumljiveje. Pripravili so mu posteljo na tleh, in dasi je bila trda, vendar je Slak spal izvrstno. Kako bi tudi ne, ko je imel v ječi toliko dolgih tednov le desko za ležišče!

Sredi noči ga je sicer zbudilo streljanje spodaj z ulice, pa se ni zmenil zanj. Tako sladka trudnost mu je težila ude in manila zavest, da ne bi bil mogel vstati, če bi tudi hotel. Plašno so ljudje v sosednih sobah planili s postelj in strmeli, kaj bo, Slak pa je pokojno utonil v slasti anu in šele drugo jutro zvedel, da je ponoči začela pleniti po mestu oborožena sodrga in so jo komaj ugnali z orožjem.

S prvim vlakom je odšel v Gorico, pa je šele pozno popoldne dospel tja, ker železnica ni več vozila redno. Pričakovali so ga že, zakaj vedeli so, da bo tudi njemu odprli prevrat vrata ječe. Vendar je bilo svidenje tako veselo, kakor da se jim je vrnil oče iz groba. Pripovedovati jim je moral, koliko je trpel, česar ni smel poročati v pismih, in izpraševal je o ženinah zadnjih dneh. Natančno so mu morali povedati, kako so živeli te poslednje čase, ko je hiral, zakopan v mračno zidovje, in tako željno prisluškoval, kar so govorila njih pisma, ki so mu tako redko prišla v roke. Vsa časa se je zazdelo Slaku, da je ni več in da bi bila za vedno odšla iz te hiše! Ni je videl v zadnjih dneh, ni je videl na mrtvaškem odru, ni je spremljal in se poslovil od nje, ko je morala v tiho jesensko zemljo; zato je še vedno živela zanj, krepka in nepremagljiva, del njegovega lastnega življenja.

Pozno so šli spat, z neko sladko, močno zavestjo, da so spet skupaj, da so enota, ko so bili prej kakor zapuščeno gnezdo. Le Slak je čakal nemo in trudno, da se že oglasi daljen glas in ga pozdravi iz senc, iz noči. Sredi tih teme šele se mu je razgorela vsa mučna zavest, da je žena mrtva in da jo zaman kliče njegov spomin ...

Naslednje dni se je Slak skušal otresti onega čudnega občutja, ki ga je spremljalo, odkar je zapustil ječo, da je še vedno v mrzlih, tesnih sponah. Kakor titro se je lotil dela, primernega

njegovim izčrpanim močem, mu je bilo laže. Ogledal si je zapuščeni vrt in za silo popravil hišo, zakaj jesen se je mrzlo zgrinjala po ravnini in opominjala, da pride zgodnja zima. Tudi mesto si je ogledal, v vlažnih jesenskih meglah je bilo vse drugačno, vse bolj mrko in samotno ko takrat, ko je še z znanci delavci pripravljali svoje usodne načrte. Rad bi dobil spet dela, čeprav je bil še onemogel od stradanja in ječi, ter poprašal tu in tam. Toda ni ga bilo nikjer, posebno ne takega, ki bi se ga lotil z veseljem. Ko bi tudi ne šla po deželi pozna jesen, zgodovinski dogodki so bili mahoma prevrgli vse gospodarsko življenje. Da bo delavcu še težje, je nenadoma pritisnil še mrz, tako hud, kakor bi že bili sredi največje zime. Ljudje so se poskrili v tople kotiče, hkrati pred novo skrbjo, če bi mrz ne odnehal. Le vojaki so bili obsojeni na ulico, lahko oblečeni, pregreti od pohodov in premražen od počitkov na širokih trgih, koder se brili vetrovi in škropile redke kaplje iz nizkih sivih oblakov.

— Kam pa? — jih je izpraševal Slak, sprehašaje se po ledenih ulicah, da bi našel za silo kaj dela in ves razdvojen valed novih skrbi. Vpraševal je, dasi je dobro vedel njih pot.

— Do novih mej! — so odgovarjali živahno. — Vrnemo se itak ne več iz te strašne zime!

— Ali je treba vsega tega trpljenja? — je nadaljeval Slak tiše. — Ali ste pomislili kdaj?

Nekateri so molčali, drugim so se svetile oči.

— Res je, kakor čredo nas gonijo! Na toplem sodijo, pri zemljevidih in pri vinu, mi pa tukaj na cesti, v ledu in zimi ...

Glasno so kleli nekateri in stiskali pesti.

— Kakor hočete, tudi če nas ovadite! — so očitali molčečim. — Ne bojimo se!

Slak je bil previden in krenil v stranoko ulico, kjer je izginil, kakor bi se bil pogreznil v zemljo. Obupan je iskal znancev, s katerimi je včasih delal, a tudi oni so bili zdaj na cesti in brezposelni ter so se borili z gladom, ki je kakor volk prežal na nje.

Dnevi so bežali in vedno zlobneje je režala Slaku skrb nasproti. Zima pred vrati, dežela sestrada, nepreskrbljeni otroci in nikjer kruha in nikjer dela! Kaj naj človek začne, kam naj se obrne, kje naj išče rešitve?

11.

Izredni novembrski mrzaz je trajal dober teden. Vetrovi so pojenjali, oblaki so se požgubili z obnebj, mrzaz je ponehal, voljno, pozno jesensko solnce je spet posijalo.

Nestrpno ga je Rojnik čakal, a ko je posvetilo, vsečez od Čavna gori proti Nanosu in doli po Vipavski dolini do Soče in lepe furlanske ravnine, ni mogel v Gorico, kakor ga je vleklo z vedno večjo silo, ostati je moral v strojarni. Začeli so že bili delo, ko je čez noč izginil delovodja in z njim osem delavcev. Raznesle so se razne vnmirjive vesti in mladi ljudje, bivši vojaki, so vse pustili in bežali. Rojnik si je sedaj tri glavo, kaj bi začel. Beg delovodje, ki je vodil tvornico, kakor bi bila njegova, ga je spravil v največjo zadrego. Če se je hotel ubraniti občutne škode z ustavljenjem obrata, se je moral dela lotiti sam, ker ni imel dovolj zmognih ljudi. Poznal je več ali manj vsa strojarska dela, ohranjanje svežih kož, namakanje v črslolini, glajenje s stroji in drugo. Dobil je nekaj novih delavcev in jih polagoma seznanjal z delom. Posebno pri strojih je šlo težavno. Ko se je sam sukal golorok okoli njih, mu je bilo včasih nezno. Roke umazane, obraz, obleka: najrajši bi vse pustil in šel! S silo se je premagoval in vztrajal, udal se je in polakal najslabšo obleko. Hkrati je postalo delo lažje.

Ko bi me zdaj le videli nekdanji prijatelji! je pomislil oznojen in zanemarjen. Ali bi se mi krohotali! Ali bi mi nadevali imena!

Tudi delavci so ga gledali nezaupno in si po svoje razlagali ta nenavadni preobrat. Bil jim je slabo znamenje. Dela sicer niso imeli preveč, a zdelo se jim je, da bo prenehalo popolnoma.

(Dalje prihodnjik.)